

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ETİK

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ETİK.....	2
TEMEL KAVRAMLARv	2
FELSEFİ YAKLAŞIMLARA GÖRE ETİK	6
DÜŞÜNÜRLERE GÖRE AHLAK/ETİK.....	9
ETİK KURAMLAR	15
ETİK TÜRLERİ.....	19
ETİK SİSTEMLER.....	21
ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ.....	23
ETİK LİDERLİK.....	34
ETİK LİDERLİK TÜRLERİ.....	36
ETİK KARAR VERME SÜREÇLERİ	37
ETİK PROGRAM ÖGELERİ.....	38
KAMU YÖNETİMİNDE ETİK	39
KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİYLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİĞE GÖRE ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ	40

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ETİK

TEMEL KAVRAMLAR

Etik

- Ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bilim, insan davranışları ile ilgili problemleri inceleyen felsefe dalıdır.

Etik Karar Verme

- Birbiriyle çatışan alternatifler olduğu zamanlarda sistematik düşünerek ahlaki bakımdan en makul ve etik ilkelerle en uyumlu olanın tercih edilmesidir.

Etik Eğitimi

- Bireylerin davranışlarına ahlaki açıdan katkı sağlamak amacıyla verilen eğitimidir.

Etik Sapma

- Bireyin etik değerlere uygun olmayan seçeneği tercih etmesi durumudur.

Etik İhlali

- Mesleki davranışları düzenleyen kuralların çiğnenmesidir.

Etik İkilem

- Etik davranışların ve ilkelerin uygulanması sırasında herhangi bir anlaşmazlığın olduğu durumlarda ortaya çıkan durumdur.

Etik Farkındalık

- Etik ikilem durumlarında hangi tutum, davranış veya ilkenin benimseneceği konusunda karar verme becerisine sahip olmaktır.

Etik Sorumluluk

- Belirli bir alandaki/bağlamdaki standartlara göre etik değerleri tanıma ve bunlara göre hareket etme yeteneğidir.

Ahlak

- İnsanların sosyal hayatlarında uymak zorunda oldukları davranış kurallarıdır. Ahlaki kurallar toplumdan topluma farklılık gösterebilir ve bazen aynı toplum içinde farklı ahlaki kurallar da bulunabilir.

Erdem

- Bireyin dışsal baskıya maruz kalmadan gösterdiği özgün davranışlardır. Erdem kavramı, ölçülü ve dengeli davranmayı, aşırı uçlardan kaçınmayı, orta yolu tercih etmeyi ve ruhsal olgunluğu içeren bir anlam taşır.

Vicdan

- Bireyin kendi davranışlarını değerlendirmesini ve ahlaki olarak kendini dış etkilere bağlı olmaksızın yani kendiliğinden yargılamasını sağlayan içsel güçtür.

İyi

- Ahlak, din ve etiğin inceleme alanına giren "iyi" kavramı, bireyin muhtemel davranışlar arasında seçim yaparken tercih etmesi gereken davranışı ifade eder.

Norm

- Etik açıdan norm, bireyin davranışlarını değerlendirmede kullanılan ölçüt olarak tanımlanabilir. Ayrıca norm kavramı uyulması gereken kurallar anlamını da karşılamaktadır.

Karakter

- Bireyi başkalarından ayıran temel belirti, bireyin davranış biçimlerini belirleyen kendine özgü yapı şeklinde tanımlanabilir.

Değerler

- Bireyin hayatı boyunca çevreyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkan davranışlarında ve ilişkilerinde üzerinde durduğu ve önem atfettiği ilkelere dir.

Etik Kodlar

- Kurumların misyonlarına göre şekillenen kararlar ve eylemler, kurumların işleyişindeki düzenlemeleri ve insan haklarına karşı duydukları sorumlulukları yansıtır. Etik kodlar, bu kuruluşdaki tüm davranışları yöneten etik ilkeleri genel hatlarıyla belirler.

FELSEFİ YAKLAŞIMLARA GÖRE ETİK

Agapizm

Tüm ahlakın ana ilkesi ve kaynağı olarak sevgiyi, yani "agape"yi kabul eden bir felsefi anlayıştır. Bu anlayışa göre, evrensel ve mutlak etik ilkeler tek bir ana ilkeye, sevgine indirgenebilir.

Hedonizm

Hayatın amacını haz almak ilkesine bağlayan bir felsefi anlayıştır. Bu görüşe göre, hayatın ve etiğin amacı hazdır. İnsan, doğası gereği acıdan kaçan ve hazza yönelen bir varlık olduğundan, hazza ulaştıran eylemler iyi ve doğrudur.

Nihilizm

Hiçbir şeyin bilinemeyeceği ve hiçbir şeyin var olmadığını savunur. Etik kuralları ve değerleri reddeder.

Fatalizm

Her şeyin önceden doğaüstü bir güç tarafından belirlendiğini ve insanların bu yazgıyı değiştiremeyeceğini savunan bir felsefi anlayıştır. Kadercilik olarak da bilinen bu görüş, insanın özgür olamayacağını ve ne kadar çaba gösterirse gösterebilir, kendi iradesiyle bir şeyleri değiştiremeyeceğini öne sürer.

Egoizm

Herkesin kendi çıkarını takip etmesi gerektiğini ve kimsenin başkasına fayda sağlama zorunluluğunun bulunmadığını savunan bir felsefi anlayıştır. Bu görüş, tüm eylemleri kişisel temele indirger ve bireylerin kendi çıkarlarını gözeterek hareket etmelerini doğru kabul eder.

Liberteryanizm

Bireysel özgürlüğü ve gönüllü işbirliğini ifade eder. Bu felsefi anlayış, bireylerin yaşamlarını istedikleri gibi yaşama özgürlüğüne sahip olmaları durumunda, başkalarının haklarına saygı göstereceklerini savunur. Liberalizme göre, özgürlük ve eşitlik temel ilkeler olup, devletin rolü bu özgürlükleri korumakla sınırlıdır.

DÜŞÜNÜRLERE GÖRE AHLAK/ETİK

Aristoteles

İnsan için en ideal olan, mutluluktur.

Mutluluk, ölçülülükte, orta yoldadır.

Bir davranışın ahlakiliği, ölçülü olmasına bağlıdır.

Diogenes

Doğal, sade yaşamı savunur, yerleşik ahlak kurallarını reddeder.

İnsanın amacı, kendine yetmektir.

Ahlaki davranış, dış dünyanın imkanlarına sırt çevirebilmektir.

Epicuros

Haz veren şey, ahlaken iyidir.

Acıdan kaçmayı hedefler.

Doğaya uygun davranmak

Nietzsche

Sadece güçlü olan hayatta kalır, bu nedenle insan gücü istemelidir.

Akılcılığa ve toplumculuğa karşı çıkar, bireyciliği ve nihilizmi savunur.

Hiçbir şey bilinemez, hiçbir şey yoktur.

Farabi

Ahlak felsefesinin amacı, insanın akıyla faal akıl düzeyine yükselmesi ve ruhsal pay almasıdır.

İnsanı anlamak, evreni anlamaktır.

Evreni anlayan, mutluluğu bulur.

Kant

Ödev ahlakını savunur.

Ödev olması nedeniyle başka koşul gözetilmeksizin yapılan davranış, ahlakidir.

Ahlaki iyi niyet ve ödev ilkelerine dayandırır.

Gazali

Ahlak felsefesinin amacı, Tanrı'ya giden yolu bulmaktır.

Hakikate, kalp gözünün açıklığıyla ulaşılabilir.

Hakikat kavramı önemli yer tutar.

Sartre

İnsan özsüz doğar; ama özünü gerçekleştirecek olanaklara sahiptir.

İnsan, özgürleşmeli ve kendi değerlerini kendisi yaratmalıdır.

Hiçbir değer, kendiliğinden iyi veya kötü değildir.

Mevlana

Tanrı'yla bütünleşmenin ve maddi zevkleri yenmenin tek yolu, sevgidir.

Sevgi, güçtür.

Varlığın birliğine ve bilincine ancak Tanrısal ögelerle ulaşılabilir.

Platon

Ahlak, iyi ideasına ulaşmakla mümkündür.

Mutluluğun kaynağı, en iyi olan, en iyinin kaynağı ise erdemlerdir (adalet ve doğruluk).

Devlet, toplumsal mutluluğun anahtarıdır. Devleti filozoflar yönetmelidir.

Sokrates

Ahlaki davranış, bilgiyle ilgilidir

Bilginin önemine yaptığı vurgu nedeniyle eğitim özel bir yere sahiptir.

Değerler, evrenseldir; değişmez ve öğretilir.

Yunus Emre

İnsanın amacı Tanrı nezdindeki mutluluğa ermektir.

Ahlaki davranış, insanın kendine yakışmayandan uzak durarak yaratılışındaki özüne dönmesidir.

Hoşgörü, insanlık, sadakat, vefa, yardımseverlik, fedakarlık, sabır gibi değerlerin üzerinde durur.

ETİK KURAMLAR

Sezgici Kuram

- Ahlaki bir özelliğin ya da ahlaki bir doğrunun hiçbir aracıya konu olmaksızın dolaysız bir biçimde kendiliğinden görülebileceğini savunur.
- Belli türden şeylerin, durumların, ilişkilerin ya da yapıp etmelerin “yaratılıştan iyi” olduklarının bilgisine doğrudan sahip olduğumuzu öne süren etik kuramıdır.
- Sezgi, ahlaki doğrulara ulaşmada önemli bir yol göstericidir ve neyi yapıp neyi yapmamamız gerektiğine dair doğruları belirlemede özel bir rol oynar.

Teleolojik (Sonuççu) Kuram

- Yarar maliyet karşılaştırması ile karar vermede en yüksek yararı sağlayacak seçeneğin doğru olduğu ilkesine dayanır.
- "Eylemden en iyi sonucu elde etmek için ne yapmalıyım?" sorusuna yanıt aranır.
- Bir eylemin doğruluğu, mümkün olduğu kadar fazla insanın mutlu olmasını sağlamasına bağlıdır.
- İki türü vardır:

Bireyci Yaklaşım: Doğrunun uzun vadede bireye **en fazla** fayda sağlayacak davranış olduğuna inanır. Bu anlayışa göre, bireyler karar verirken uzun dönemde kendilerine en büyük avantajı sağlayacak durumu seçerler. Burada önemli olan, bireyin kendisi için en iyi sonuçları elde etmesidir. Bu modelde bireyler kendi çıkarlarını gözetererek hareket ettikçe, toplumsal çıkarlar da güçlenir. Bu durum, bir anlamda gelişme olarak kabul edilir. Ancak, dürüstlük ve doğruluk gibi kavramlar temel alınarak uygulandığında, bu yaklaşım gerçek anlamına kavuşur. Öte yandan, bireysel yararın bireysel çıkar olarak şekillenmesi, pratikte sapmalara yol açabilir.

Yararcı Yaklaşım: Yararcı yaklaşım, **en fazla** sayıda insana en büyük faydayı sağlayacak kararın doğru olduğunu savunur. Bu yaklaşımda, öncelikle kararın etkileyeceği taraflar ve olası seçenekler değerlendirilir. Ardından, çoğunluğu oluşturan gruba **en fazla** yarar sağlayacak davranış biçimi belirlenir. Ancak, gerçek uygulamada bu yararları ölçmek ve belirlemek zor olduğundan, bu kavramların mümkün olduğunca basitleştirilmesi gerekmektedir.

Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Kuram

- Etik kuralların soyut olduğunu ve ancak somut bir olaya uygulanınca ortaya çıkabileceğini savunur.
- Uygulamalı ve pratik çözümlere dayalı bir etik anlayışı ortaya koyar.
- Ahlaki olarak ikilem içeren durumların belirli ve analiz edilmiş bazı örnek olaylardaki gerçekliklere bakılarak değerlendirilmesini öngörür.

Deontolojik (Kural Temelli) Kuram

- Bir davranışın iyi ya da kötü olarak tanımlanabilmesi için çoğunluk gösterge olarak alınamaz.
- Çoğunluğun ya da en yüksek yararın geçerli olmadığı durumlarda da tanınması gereken haklar ve yükümlülükler olduğunu savunur. Temelinde, "Başkalarının sana karşı nasıl davranmasını istiyorsan, sen de onlara öyle davran" ilkesi bulunur.
- Otoriteye uygunluk ve devlete hizmet amaçlanır. İki türü vardır:

Ahlak ve Haklar Yaklaşımı: İnsanların irade, mahremiyet, güvenlik, gelişim ve yaşam gibi haklara ve özgürlüklere sahip olduğu, bu hak ve özgürlüklerin bireyin kararlarında göz ardı edilemeyecek unsurlar olduğu ilkesine dayanır. İlgili kurum ya da kuruluşlar, meslek ahlakını ilgilendiren bir konuda karar verirken, toplumdaki diğer bireylerin haklarını ihlal etmemeye özen göstermekle yükümlüdür.

Adaletçi Yaklaşım: Eşitlik, adalet ve tarafsızlık kavramlarını temele alır.

ETİK TÜRLERİ

Metaetik (Analitik Yaklaşım)	Normatif Etik	Uygulamalı Etik
Etik hüküm ve tavırların doğasını inceler.	Doğruyu yanlıştan ayıracak pratik ahlak standartlarını ve ahlaklı bir hayatın nasıl yaşanacağını bulmaya çalışır.	Belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler oluşturmayla ilgilenir.
Ahlak bilgisinin ne tür bir bilgi olduğunu, onun temelini, doğasını ve yapısını araştırır.	Eylemlere rehberlik sağlamayı amaçlar. Ahlaki eylemlerimizin içeriğine karar vermemizle ilgilenir.	Özel alanlarda belirlenen kriterlerin insan davranışlarında uygulanmasına odaklanır.
"İyi nedir?", "Kötü nedir?" gibi sorulara yanıt arar.	"Ne yapmalı?", "Nasıl yaşamalı?", "Nasıl bir insan olmalı?" gibi sorulara yanıt arar.	Soyut etik kavramların, uygulanması yoluyla somutlaştırılmasıdır.

Etik İlkelerin Geliştirilmesinde Temel Alınan Yaklaşımlar

Hakkaniyet İlkesi: Kararların tutarlı ve objektif gerekçelere dayanmasını ister.

Faydacılık İlkesi: Herkes için en iyi olacağı düşünülen kararın verilmesi beklenir.

İnsan Hakları İlkesi: Temel insan haklarını ölçü alır ve bireylerin varlığı üzerine odaklaşır.

Bireysellik İlkesi: Bireyin temel amaçlarının kendi kazançlarını arttırmak olduğu gerçeğini vurgular.

ETİK SİSTEMLER

Amaçlanan Sonuç Etiği (Faydacı Etik) (Machiavelli)

Faydacılık olarak da bilinir. Eylemin ahlaki doğruluğu, amaçlanan sonuçlar tarafından belirlenir. "Eylem yararlı mı?" sorusuna yanıt aranır.

Kural Etiği (Kant)

Eylemin ahlaki doğruluğu, standartlar ve yasalar tarafından belirlenir. "Eylem toplumsal kurallara, yasalara uygun mu?" sorusuna yanıt aranır.

Toplumsal Sözleşme Etiği (Rousseau)

Eylemin ahlaki doğruluğu, belli bir toplumun normları ve gelenekleri tarafından belirlenir. "Birey toplumsal ilke ve standartları benimsemiş mi?" sorusuna yanıt aranır.

Kişisel Etik (Buber)

Eylemin ahlaki doğruluğu, bireyin vicdanı tarafından belirlenir. "Eylem bireyin vicdanına huzur veriyor mu?" sorusuna yanıt aranır.

Sosyal Yaşam Etiği

Eylemin ahlaki doğruluğu bireyin diğer insan ve canlılarla ilişkilerinde kurallara uymasıyla belirlenir.

ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ

- Meslekî Etik, bir meslek grubunun mesleğe ilişkin geliştirdiği ve koruduğu; üyelerine belirli davranış kalıplarını dayatan, kişisel tercihlerini sınırlayan; yetersiz ya da ilkesiz kişileri meslekten dışlayan; meslek içindeki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan meslekî ilke ve kurallar bütünüdür. .
- Bir örgütte etiğin kurumsallaşması, örgütün genel değerler sistemini ve hedeflerini açıklamakla birlikte, alınan kararların uygunluğunu değerlendiren bir rehber mekanizmayı ifade eder. Bu durum, etik ilkelerin kapsamını oluşturur.

Öğretmenlik Meslek Etiği İlkeleri

Profesyonellik: Öğretmenin yeterlilik sahibi olmasını ifade eder.

Hizmette sorumluluk: Öğretmenin bir kamu hizmeti olarak eğitimde üzerine düşen sorumluluğun farkında olmasını ve buna uygun hareket etmesini ifade eder.

Adalet: Öğretmenin her türlü eyleminde adil olma ve öğrenciler arasındaki ilişkilerinde adaleti sağlama sorumluluğunu ifade eder.

Eşitlik: Yararların, sıkıntıların, hizmetlerin dağıtılmasında uygulanacak sınırların belirlenmesini içerir.

Sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlanması: Öğretmenin, sınıf ortamında düzen ve disiplini sağlayarak, öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atabilecek her türlü durumu ortadan kaldırma sorumluluğunu ifade eder.

Yolsuzluk yapmamak: Öğretmenin öğretmenlik mesleğini, kişisel çıkar sağlamaya araç olarak kullanmama sorumluluğunu ifade eder.

Dürüstlük, doğruluk ve güven: Öğretmenin tüm paydaşlarla ilişkilerinde içten ve dürüst davranma yükümlülüğünü ifade eder.

Tarafsızlık: Kişinin, bireyleri veya nesnelere oldukları haliyle algılayabilmesi ve bu algıyı kendi arzuları ve korkularının şekillendirdiği görüntüden ayırt edebilmesidir.

Mesleki bağlılık ve bilgi - becerilerin güncellenmesi: Bireyin, insanları veya nesnelere olduğu gibi görebilmesi ve bu algıyı, kendi istek ve korkularının yarattığı görüntülerden ayırt edebilmesidir.

Saygı: Öğretmenin, öğrenci, veli ve meslektaşlarının varlığına, bütünlüğüne değer verme, saygı gösterme yükümlülüğünü ifade eder.

Kaynakların etkin kullanımı: Öğretmenin kurumsal ve kamusal kaynakları en verimle şekilde amaçlara uygun olarak kullanmasını ifade eder.

Mesleğe yaraşırılık: Öğretmenin yürüttüğü mesleğin gereklerine uygun hareket etmesini ifade eder.

Ehliyet, liyakat ve özen: Kişinin, üstlendiği görevi standartlara uygun olarak etkili ve yetkin bir biçimde yerine getirmesini ifade eder.

Etik Dışı Davranışlar

Ayrımcılık: Bir bireye veya gruba karşı, herhangi bir haklı gerekçeye dayanmadan, etnik köken, cinsiyet, din, dünya görüşü, engellilik, yaş veya cinsel kimlik gibi özellikler temelinde sergilenen zarar verici tutum ve davranışlardır.

Yıldırma: Bir üstün; astlarını sürekli eleştirme, kabadayılık ve baskı gibi davranışlarla performans kaybına sürüklemesi şeklinde tanımlanabilir.

Sömürü: Yöneticinin, genellikle çıkar elde etme amacıyla insan kaynağını veya nesnelere adaletsiz bir şekilde kullanmasıdır. Bazı durumlarda, sömürülen kişi bu durumu kendi çıkarını sürdürmek için kabul edebilir ya da sanki bunu kendisi istiyormuş gibi bir izlenim yaratabilir.

Bencillik: Yöneticinin grup bilincinden yoksun olarak sadece kendi çıkarını ön plana çıkarması, başkaları zarar görecektir olsa bile kendi gereksinimlerini karşılamayı önemsemesidir.

Yolsuzluk: Bir çıkar karşılığında yöneticinin kamu mallarını ya da yetkilerini hukuka aykırı olarak kullanmasıdır.

Kötü alışkanlıklar: Genellikle bireysel olarak düşünölen alkol, sigara, kumar gibi alışkanlıkların kamu alanına taşınması yani gençlerin ve çocukların gözü önünde sergilenmesi sakıncalıdır.

Dogmatik davranış: Bireyin kendini yenileyememesine neden olan bu davranışlar yöneticinin mesleğinde edindiğı inançlara ve benimsediğı ilkelere kopamayacak derecede bağılı olmasıyla ilgilidir.

Görev ve yetkinin kötüye kullanımı: Yöneticiye verilen yetkinin görev alanı ve kapsamı dışında, kamu hizmeti amacı taşımadan kullanılmasıdır.

Yaranma: Yöneticinin, başarıyı ödüllendirme beklentisi ya da bir başarısızlığı örtbas etme amacıyla astların sergilediğı yaranma davranışı, yöneticinin karar alma süreçlerini olumsuz etkileyen bir ortam oluşturur.

Dedikodu: İletişimi olumsuz yönde etkileyen ve gergin bir ortam yaratan bir durumdur; bireylerin, herhangi bir gerçeğı sorgulamadan başkalarını suçlaması, kötülemesi veya eleştirmesi şeklinde ortaya çıkar. Bu durum, zaman ve enerji kaybına yol açar.

Kayıрма: Genellikle maddi olmayan bir nedenden (akrabalık, aile, nüfus sahibi **bir kişinin** etkisi...) dolayı bazı kişilere kamu işlerinde haksız yere kolaylıklar sağlamak, ayrıcalık tanımak şeklinde tanımlanabilir.

Hakaret: Yöneticinin, karşıdaki kişinin kişiliğini zedeleyici, onu küçük düşüren sözlü tacizi şeklinde tanımlanabilir.

Zimmet: Yöneticinin maddi değeri olan (para, kamusal kaynak) bir kamusal unsuru yasalara aykırı yollardan üzerine geçirmesi, kişisel çıkarı için harcamasıdır.

Rüşvet: Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için yöneticiye mal veya para olarak sağlanan çıkardır.

Şiddet: Duygu ve davranışta aşırılık, kaba ve sert davranış, kaba kuvvet uygulama şeklinde bir anlam kapsamına sahiptir.

Baskı: Yöneticinin; astların hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak onları zor bir durumda bırakması, hükmetmesi olarak tanımlanabilir.

Taciz: Bedensel ve cinsel taciz olarak karşımıza çıkan bu kavram fiziksel şiddet içeren davranışları ve hem sözlü hem fiziksel rahatsız etmeleri kapsar.

İhmal: Görevin savsaklanması, boşlanması, göreve gereken özenin ve ilginin gösterilmemesi şeklinde tanımlanabilir.

Yobazlık-bağnazlık: İnanç ve düşünce açısından, kendi doğruları dışında başka bir doğrunun varlığını kabul etmeme ve farklı düşüncelere sahip kişilere karşı saldırgan bir tavır takınma durumudur. Bu tür bireyler, yeniliklere ve gelişime kapalıdır.

Etik Dışı Davranışların Sonuçları

Bireysel Sonuçlar	Kurumsal Sonuçlar	Toplumsal Sonuçlar
Saygınlığını yitirme	Örgütsel bağlılığın zayıflaması	Yozlaşmanın kurumsallaştırılması
İşini kaybetme	Müşteri kaybetme	Etik değerlerin önemini kaybetmesi
Öz saygısını yitirme	Kurum içi iletişimin bozulması	Anemik davranışların yaygınlaşması
Kişisel imajın /benliğin bozulması	İşbirliğinin zayıflaması	Bir kişiye olan iyi veya kötü davranışımızın sonucu o kişinin de aynı davranışı yapması
Güvenilirliğini yitirme	İmaj zedelenmesi	
Toplumdan soyutlanma	Grup çalışmalarının etkililiğini kaybetmesi	
Meslektaşlarla ilişkilerin bozulması		

Etik Dışı Davranışların Gerekçelendirilmesinde Kullanılan Yaklaşımlar

- Etik dışı bir davranış gerçekleştirildiğinde, bireyler genellikle mantığa bürünme savunma mekanizmasını kullanarak bu eylemi ussallaştırma (akla uygun gösterme, geçerli neden oluşturma) yoluna başvururlar. Bu süreçte öne sürülen gerekçelere şu örnekler verilebilir:
 - "Gerekli ise etikdir."
 - "Kim görecek/fark edecek?"
 - "Bu işin doğasında var."
 - "Bunu yapmam tarafsızlığımı yitirdiğim anlamına gelmez."
 - "Hak ettiğimi alamıyorum."
 - "Yasal ve izin verilebilir ise etikdir."

- "Sadece senin için yapıyorum."
- "Kimse bir zarar görmeyecek."
- "Bana ne yapıldıysa ben de aynısını yapıyorum."
- "Bu, herkesin yararına."
- "Herkes yapıyor."
- "Nasıl olsa benim bir kazancım yok."

ETİK LİDERLİK

- Liderin, örgütün hedeflerini ve ihtiyaçlarını karşılarken yasal düzenlemeler ve politikaların yanı sıra meslekî etik ilkelere de uygun hareket etmesidir.

Etik liderler;

- Değerler ve etik konusunda eğitimler düzenlemeli,
- Değerler ve ilkeler çerçevesinde kararlar vermeli,
- Değerleri ve etik bilinci oluşturmalı,
- İnisiyatif almayı desteklemeli,
- Sorumlulukları paylaşmalı,

- İstikrarlı bir değişime odaklanmalı,
- İőe alım ve terfilerde etik değerlere sahip olanları önceliklendirmeli,
- Politika ve uygulamaların uyumlu olmasına özen göstermeli,
- Algılara dikkat etmeli,
- Dięerlerine rol model olmalıdırlar.

ETİK LİDERLİK TÜRLERİ

Hizmete Yönelik Liderlik

- Hizmet etmeye karşı doğal bir duyguya sahip olan, bunu bir değer ve sorumluluk olarak gören liderlik türü.
- Örnek alınmaları nedeniyle hem yöneticide hem de öğretmenlerde bulunması beklenir.

Otantik Liderlik

- İzlediği yöntemlerle değil, güvenilirlik ve yetinliğiyle ayırt edilen liderlik türü.
- Otantik lider; etkili karar verme becerisine, sıradışı yaklaşımlara, sezgisel karar verme becerilerine sahiptir.

İlke-Merkezli Liderlik

- Ceza alınmayacağını bilse bile doğal yasaların çiğnenemeyeceği ilkesine dayanan liderlik türü.
- İlke merkezli lider, kabul edilebilir örgütsel davranış standartları oluşturmak için ilkeler belirler, bunları örgüt kültürünün parçası haline getirir.

ETİK KARAR VERME SÜREÇLERİ

1. Sorun üzerinde derinlemesine düşünme

2. Sorunun-/Amacı tanımlama

3. Gerçekleri bilme

4. Seçenekleri geliştirme

5. Eylemin sonuçlarını göz önünde bulundurma

6. Seçme ve karar verme

7. Gözden geçirme ve değerlendirme

ETİK PROGRAM ÖGELERİ

- Etik kurul (Kurum içi standart ve prosedürlerin etik standartlara uygunluğunu gözetilen kurul)
- Misyon ve vizyon ifadeleri
- Değerler
- Etik kod (Çalışanların hangi davranışlarının kabul edilebilir olduğuna ilişkin yol gösterici niteliğinde, meslek ya da örgüt tarafından belirlenen resmi ifadeler)
- Yardım, destek hatları
- Bildirim hatları
- Etiğe uygun davranışın ödüllendirilmesi
- Etik eğitimi
- Beyan sistemleri

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

- Kamu etiği, yönetim alanında doğru ve uygun davranışlara ulaşmak için belirlenen ilke ve standartlardır. Etik yönetimi ise, bir kamu kurumunda yürütülen işlerin her aşamasına etik duyarlılık ve bilinç kazandırmayı amaçlayan, kamu yöneticileri tarafından gerçekleştirilen sistemli ve tutarlı faaliyetler bütünüdür.
- OECD'ye göre etik altyapısının 8 temel ögesi vardır:
 - Etkili yasal çerçeve
 - Siyasal kararlılık
 - Etkili hesap verme mekanizmaları
 - Uygulanabilir davranış kuralları
 - Mesleki sosyalleşme mekanizmaları
 - Uygun çalışma koşulları
 - Etik konusunda koordinasyon sağlayan bir kuruluşun varlığı
 - Kamu görevlilerini denetleyen bir sivil toplumun varlığı

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİYLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİĞE GÖRE ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

- Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci
- Halka hizmet bilinci
- Hizmet standartlarına uyma
- Amaç ve misyona bağlılık
- Dürüstlük ve tarafsızlık
- Saygınlık ve güven
- Nezaket ve saygı
- Yetkili makamlara bildirim
- Çıkar çatışmasından kaçınma

- Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması
- Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı
- Kamu mallarının ve kaynaklarının kullanımı
- Savurganlıktan kaçınma
- Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyandan kaçınma
- Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık
- Yöneticinin hesap verme sorumluluğu
- Eski kamu görevlileriyle ilişkiler
- Mal bildiriminde bulunma